

Tudod mi a dal?

A dal egy fájdalomhang
 Ha sebzelt szívből jön,
 Egy forró fohásznének,
 Fájdalmasb mint a köny.

A dal egy égi szózat,
 Ha a vallásról szól,
 Regél szívhez szólóan
 Isten hatalmáról.

A dal újongó hála,
 Ha gyönyörből fakad,
 Szebben minden esetben
 Lelkünkéről képet ad.

És ha a hazáért zeng
A dal halleluja,
 Isten az imádságnál
 Szivesben hallgatja.

Manasz Ilona.*)

*) Temesmegye egyik legtekintélyesebb családjának e fiatal, alig 14 éves tehetséges tagja már egy egész kötet esinosabbnál esinosabb költeményt irt. A föntire különösen fölhívjuk t. olvasóink figyelmét. Szerk.

Talált levelek.

IX.*)

— 1854. május 1.

Mélyen tisztelt grófhölgy!

Száz és ezerféle az alkalom, mely a jól nevelt gyermeket Istentől — az erénynek forrásától elszakasztani képes is, erőlködik is, ha tehát a gyermek hibát tesz, a szülék kötelessége őt meg is feddeni. Nem szabad a szüléknek a gyermek részéről elkövetett egyetlen botlást is elnézni, egy félrepillantást sem szó nélkül hagyni; mert minden elnézésért Isten és a társadalomnak ők felelősek. — Azt még egy szüle sem bánta meg, ha gyermeke iránt szigorú volt és hibájaért megfeddette; de azt már sokan megsiratták, hogy gyermekeiket elkényeztették. A sz. könyv is azt mondja, hogy az atya megfenyíti gyermeket, a kit szeret. A tapasztalás pedig azt tanítja, hogy a mely szülék nem fenyítik meg gyermekeiket *annak idejében*, keserűen megsiradják azt mind ők, mind a gyermekek. Héli főpap is büntetlenül hagyta, ujjain keresztül nézte fiainak apróbb hibáit, utóbb nagyobb gonoszságait is, — és az elromlott fiuk meggyalázták apjokat, Isten pedig mindnyájukat halállal büntette meg. Jaj azon szüléknek, ki gyermekeinek hibáját elnézi! de jaj azon gyermeknek is, ki szüleinek üdvös intéseire nem hallgat! — Ime ezekben, mintegy dióhéjba szorítva, előadtam röviden a szülék kötelmeit. Ítélje meg most Önmaga, mit érdemelnek azon szülék, kik az ön gyermeksege és ifjusága bajait viselik, kik ön szívét, szellemét képezik; mérlegelje azon roppant aggodalmakat, melyeket a gyermek szüleinek okoz, azon érzést, melylyel iránta viseltetnek. Én nem vagyok képes elmondani a sok gondot, aggodalmat és fájdalmat, miket egy gyermek felnevelése okoz; de azt tudom, hogy a gyermek soha vissza nem pótolhatja, soha meg nem hálálhatja azon ápolást és szeretetet, melylyel egy jó anya örködik gyermeke fölött, míg azt fölneveli. Isteni szentség fekszik az anyai szeretetben; elszakaszthatatlan láncz köti a jó gyermeket azon anyához, ki őt fölneveli.

X.

— 1854. május 14.

Mélyen tisztelt grófhölgy!

Utolsó levelem végén az anyát emlegettem különösen; mert, bár az atyának is van némi része a nevelésben, bár más tanítók is sokat használhatnak vagy ronthatnak: de az anya helyét nem pótolhatják; mert minden emberi nemes tulajdonság a szív birtokában van. É r z é s a szív fődíszje és éltető eleme. Nélküle a szív haszontalan kődarab. És kérdem: ki bajlódik ön szívének kiképzésével? — Ki neveli önt szíve meleg szerelmén? ki ismerteti meg önt az élet komolyabb oldalával, hogy kellő ismeretek- s erélylyel fölékesített lelkében mindenkor elegendő gyógyszerert találjon az életunottság és szenvedés, a hiányok és mellőztetés fájdalmai, a világ igazságtalansága és kisértetek ellen? . . .

*) Előbbi számunkban a IX. levél tévesen közöltetvén, újból adjuk. Szerk.

Ki cselekszi mindezt önnel? . . . kérdezze önmagától, kérdezze meg szivét, ez jobban megmondja mint én.

Azt akarom önnel, édes gróf k. a.! megértetni, hogy a serdülő leánynak szoknia kell az édes nyugalom fájdalmas félbeszakításához, akaratának megtagadásához, különféle nélkülözésekhez, fárasztó munkához, értelmi és egyéb ereinek megfeszítéséhez. Ez a serdülő kornak, melyben ön most van, hivatása.

Ne vélje, hogy mindazt, a mi önnek vagy általán a gyermeknek keserítő, fáradságos és unalmas, örömet nem mellőzném akár én, akár más emberbarát, tehát annyival inkább szerető anyja; de, kérdezze önmagát, jót tenne-e önnel édes anyja, ha a komorabb évszak idejére jőkor, azaz *épen most* meg nem edzené? vajjon akarhatja-e önmaga józanon, hogy saját lábain állni ne tudjon soha?! . . . hogy pedig magára hagyottan is el tudjon élni: ehez nem kis élettudomány, ismeret és ügyesség kívántatik. S ha nincs, a ki tanítsa, kitől fogja mindezt megtanulni? . . . és ha van: ugyan ki az? — és ha most nem kezdi meg a fáradságos tanulmányt, mikor fog végére jutni? . . . talán kevésbé fárasztó, szégyenítő és keserű lesz majd serdültebb korában ütközni száz meg száz olyan akadályba, melyeket ismerethiány miatt előre nem látott, kerülni s legyőzni pedig nem tanult meg? . . . Ne higgye; hanem higgye azt, hogy a későbbi leczkésés, melyet az élet folyása vagy a társadalom készít a tudatlan, ábrándosan érzélgő vagy pedig ügyetlen számára, — e leczkésés vajmi keserű, és zavarója az élet boldogságának.

S kérdem Öntől: nem volna-e kegyetlen és szivtelen azon anya, ki gyermekét az ily leczkésésektől megkímélni nem igyekeznék? nemde: igen! — és lássa édes Gfk! sokan azon idéttlen kiméletet, midőn a gyermek mindenben saját kényét követheti, nevezik atyai vagy anyai szeretetnek! holott pedig az valóban nem egyéb — a legkegyetlenebb magzatölésnél!

De miután grófné ő nmlga, Önnek gondos anyja a dőre kényeztetést mellőző bölcs előrelátással, gyöngéd szeretettel, sőt ha úgy látja szükségesnek, vallásos és józan fegyelem által a neheztelés vagy büntető pirogatás hangján szoktatja Önt mindarra, mi által szükség idején magán segíthessen és hinti szivébe azon bölcs gyakorlati tanácsokat, melyek által magát az élet hullámzó tengerén az elmerüléstől megmentse: nem kell-e belátnia, hogy mindezen sok szives fáradalom az Ön boldogságáért verő sziv szeretetének gyümölcse! Önnek azt, ha van szive, be kell láttnia, be kell vallania.

A könnyelmű fiu.

— H ö c k e r G u s z t á v e l b e s z é l é s e . —

Fordította: **Magyar Dávid.**

(Folytatás.)

IV.

Mélysegekből kiáltottam hozzád, oh uram!

Vannak emberek, kik a jót fáradhatlanul üldözik a nélkül, hogy czélt érnének; ismét mások, kik a rosszat utálják, megvetik, s mégsem birják elhagyni. Ezek közé tartozott Bódog is. Tudjuk, hogy Bódog elhatározta magában, hogy szakítani fog iskolatársaival, s legfeljebb egy néhány orgiában fog részt venni, de — mint láttuk — ez a pár orgia a végtelenségbe terjedni ígérkezett s Bódog csak a régi maradt, könyveit rég elfelejtette.

Ismét beköszöntött a tavasz. Bárkonyi uramat nem találjuk a kapu előtt állva, hanem az ágyban. Bódog előtte ült s egész idejét a beteg ápolásával töltötte.

Bárkonyi uram Istenfélő ember volt, s örömet olvasván imakönyvében, most, midőn szemei elgyengültek, Bódoggal olvastatott fel magának. Így történt ma is, s a kis diákocska elkezdte:

„Mulandó az ember élete; úgy használjátok azt föl, hogy annak idején számot adhassatok sáfárkodásaitokról. Boldog az, ki utolsó órája közeledtével elmondhatja: „Ime, uram, visszaadom azt, a mit adtál, ugy, a mint adtad.“

„Igaz,“ — mondá Bárkonyi — „csak most érzem e szavak mély értelmét, — most, midőn sirom szélén állok. — Mindenem, a mim van, becsületes uton szereztem, s annak köszönhetem azt, hogy titeket jó viszonyok közt hagyhatlak hátra. Csak egy aggaszt.“ —

„Ugyan mi legyen az, kedves atyám?“ — kérde Bódog.

Bárkonyi sokáig szótlánul nézett végig fián, míg végre megszólalt: „A földi vagyon mulandó, csak a szellemi él örökké. Attól félek, hogy te e tekintetben nagyon szegény vagy, nem haladsz előre, míg más, a tanító fia, már orvosi vizsgát tett.“

„Ha csak ez bánt“ mondá Bódog, „ugy könnyen megnyugtatlak. Én még azért nem vizsgáztam, mert jogtudor akarok lenni; — s még megéred azt az időt, midőn Bárkonyi Bódog ministerről fognak beszélni.“ Ezzel odahajolt atyjához s homlokon csókolta őt.

E fajta beszédekkel sikerült Bódognak atyjától ismételve nagyobb összegeket kapni, s atya örömeiben nem tudott hová lenni, hogy fiát rövid idő mulva mily magas kitüntetés fogja érni. — A mi rövid időt Bódog még odahaza töltött, arra használta fel, hogy a minister nagy felelősségéről beszélt atyja előtt. Ügyes szavakkal cziczomázta fel beszédét s megígérte, hogy ha miniszter lesz, a földmivelők érdekeit különösen gyámolítani fogja.

A gondolat, hogy Bódog minister lesz, oly jó hatást gyakorolt Bárkonyi uram kedélyére, hogy röviddel elutazása után felkelt az ágyból.

Időközben a jövődöbeli minister ur megérkezett a városba, s földolgot ezután is folytatta; semmit sem tanult, csak folytonosan az előkelő körökben forgott.

Ködös, barátságatlan nap volt. A vörös macskához czimzett ház barátságatlan folyosóján ismét boszorkánytánczot járt a vihar.

Egy hosszú asztal körül kisebb társaság ült; minden arczon a gazság kinyomata, s köztük — oh csodák csodája — Bódog is. Minden kézben kártya. Most éppen oly játékot kezdenek, melyben Bódog egészen járatlan, s e miatt a vén Mari oda ül melléje s utasításokat ad neki. Folyton nyer. A kártyatársak nem panaszkodnak, sőt ellenkezőleg, örülnek. Farkas azt a megjegyzést tette, — „hogya mi nem nyereség vágyból, hanem időtöltésből játszunk Éljen Bódog!”

„Éljen!” kiáltott fel az egész társaság.

„Bódog nagyon jól érezte magát ebben a társaságban; milyen fesztelen volt itt minden, nem kellett megválogatni a szavakat, nem kellett esetlen bókokat mondani a ház urnőjének minden csésze theáért. Figyelmesekek voltak irányában. Vacsorához hívták. Midőn távozott, megígértették vele, hogy legközelebb ismét meg fogja őket látogatni.

Ha Bódog hallotta volna a magán-beszélgést, mi távozta után a házbeliek közt folyt, ugy nagy lelkesültsége bizonyára lehült volna.

„Öreg” — kiáltá Farkas — „ha e könnyelmű fiu zsebeit ki nem ürítem, gazember legyenek!”

„Jól van,” — mondá az öreg — „de vigyázzatok minden szóra, a mit Anna előtt kiejtettek.”

„Jaj neki” — mondá Farkas — „ha elárul, az lesz az utolsó órája.”

„Nem az árulásról szólok én” igazítá ki szavait az öreg asszony — „hanem arról, hogy figyelmeztetni fogja Pubit, s ez elég lesz arra, hogy a madár elrepüljön.”

„Nem ártana, ha már létrejönne a házasság Kilián és Anna közt,” — jegyzé meg Farkas.

„Még ma beszélek Annával ez ügyben” jegyzé meg az öreg Mari.

Alig hogy e szavak elhangzottak, Anna lépett be, hogy az asztalterítéket leszedje.

Farkas futólag köszönt, s magára hagyta a belépett leányt Marival.

„Anyád” — kezdé beszédét Mari — „ismét hozzám fordult, hogy segítsen ki anyagi zavarából, de hogy is gondolhat anyád mindig a kölcsönvevésre, mikor ország-világ tudja, hogy a nagyharang fizeti meg adósságát.”

„Jó az Isten; s ha már annyin segített” felelé Anna „miért ne segítene rajtunk is.”

„Ugy?” kérdi az öreg gunyosan — „csak olyan sokat ne képzelnél magadról! Hanem hiába, a kisasszonynak mások kellenekek, mert az én szegény Kiliánom vereshaju s hozzá kancsal is.”

„Isten látja lelkemet” viszonzá Anna — „hogya én őt nem azért gyűlölöm, mert vereshaju és kancsal, hanem, mert a szó szoros értelmében jellemtelen, istenről és emberről megfeledkezett ember.”

Az öreg nő ajkait félelmes kiáltás hagyta el, s egy fenevad dühösségével rohant a fiatal leányra, hogy . . . megverje, de alig ért közelébe, ereje zsibbadni kezdett, majd elfordult . . . nem bírta elviselni a leány szigorú és méltóságteljes tekintetét.

Rövid időre azonban visszanyerte nyugalmát, s midőn látta, hogy a várostrom nem sikerült, a vár lakóit éhség által akarta hatalmába ejteni. Anna anyjának levelét mutatta fel, melyben ez Maritól pénzért kér kölcsön. A szegény leány nagy megpróbáltatásnak volt most kitéve: választani, a midőn saját és édes anyja jövője volt kockán. . . . Választani! Minő könnyű e szót kimondani: „Válasszon!” De azok, kik e szót oly gyakran intézik társaikhoz, még nem érezték annak súlyos és nyomasztó voltát.

Nem gondolnak arra: hány meg hány keserű könyvet sajtol ez ki anya és a gyermek szeméből, midőn egymás karjaira borulva, zokogva hagyják el egymást.

Hogy hány ember jövőjét és boldogságát teszik így tönkre, annak az Isten a megmondhatója.

Anna is ebben a helyzetben volt. Végre győzött benne a jobb érzet, mely bizalmát Istenbe helyezi s kereken kinyilatkoztatá: hogy bármi történjék, nem lesz Kilián neje.

„Holnap reggelig gondold meg a dolgot s azután válaszs! Továbbra már nem halaszthatom a dolgot. Menj aludni.“

Tántorogva távozott el a szájalomraméltó leány a szobából. Lefeküdt ugyan, de egész éjjel nem tudott aludni. Alig szürküllött, már is felöltözött, mindent elkészített, s futva hagyta el a házat, hogy a templomba menjen. Félve ült le az egyik padba, mintha neki, a veres macskához címzett ház lakójának nem lenne joga e helyhez, mint a többieknek. Félelme csakhamar megszűnt, mihelyt megérlelődött benne a gondolat, hogy azt a büntanyát többé nem keresi fel.

Csak egy gondolat bántotta őt s ez az volt, hogy mi lesz anyjával?

„És ha elméd már nem tud tanácsot adni, fordulj a te Urad és Istenedhez, s ő tanácsot fog adni.“

Templomból kijövet a szerencsés véletlen egy ifjúkori barátnővel hozta össze, kinek pártfogásával azután Titkósy rendőrtanácsos a neje részére szobaleánynak fölfogadta. A tanácsos neje már előbb is bizalommal viseltetett Annához, s midőn örömtől sugárzó könyes szemeit látta, megnyugtatólag szólt hozzá: „ne félj semmit kedves leányom, nem fogsz te az én házamban rossz napokat élni.“

A következő napon Titkósy rendőrtanácsosnál fényes társaság adott egymásnak találkát; ki irhatja le Anna csodálkozását, midőn a meghívottak közt Bódogot is megpillantotta. Szomorú emlékek merültek fel lelkében; a veres macskához címzett ház minden rémeivel újból feltűnt szemei előtt: az öreg Mari, a kancsal Kilián, a ház folyosóin kísértetszerűen zugó szél!

Egy félreeső szobában találkoztak egymással s kölcsönös megbeszélés után abban állapodtak meg, hogy tekintettel arra, minő kétes hír-

ben állanak a veres macskához címzett ház lakói, el fogják hallgatni ismeretségüket.

„Nemde, Anna“ — fejezé be a hosszúra nyult társalgást Bódog — „számíthatok hallgatagságára. — Adja kezét!“

„Itt van“ mondá a leány félénken.

(Folytatás köv.)

Magyar királyok.

Kálmán.

Kálmán, Géza király fia, bár pupos, hebegő volt;
Mély tudománya miatt jóval utána maradt
Minden előd és szinte homály szállt minden utódra.
Ő Walthers Péter rossz vezetése alatt a hazán
S szerte vonult csapatot majd fékre szorítva, szigorral
Küldte honába; s a megint ellene lázadó
Horvátországot rokon és szép Dalmátiával
Ős anya-honba csatolta s utóbb a magyarnak ez által:
Szép tenger-partot szerze örökre a bölcs,
Nagy fejedelme hazánknak, melynek ritka, jeles, bölcs
Törvényt alkota; így már a halál-lakolást,
Tag-csonkítást és a boszorkány-pert kitorülte;
Mert nem türt babonát szelleme semmibe sem.
Nagy kár! emlékére homályt vont öcsce halála,
Mint aki több izben kelt ki királya s ura
Élete ellen; hajh de azért Álmos, rokonával —
Szemkitolttan s így mint vakok éltek utóbb.
Kálmán bár megbánta e tettet ugyan; de hiában:
Lelki kinok közepett hunyt el a ritka király.

II. István.

Második István még gyermek vala; trónra került, mit
Kapva ragadván meg büszke Velence, legott
Elszakadásra szorítja a dalmát városokat, bár
Büszke Velence csatát vesz Zára körül.
Béke levén. István cseh, orosz, osztrákra rohangat;
Ámde vitéz uraink ellene kelve ki, őt
Népe javára utalták. Visszavonult a hazába.
Itt besenyőket a mostani Kunságban telepített;
Majd örököst keresett; Béla —, a vakra akadt,
Kit Honával, az értelmessel köt vala egybe.
Erre hamar, csendben lepte meg őt a halál.

Csernus Gerő.

Egy szem ára.

— Elbeszélés. —

Irta: **Halasy Béla.**

III.

(Folytatás.)

Orvosom utasításokat adott neki, s elhagyott.

Gondolataimba merültem az elmondottak felett, s majdnem szakadatlan izgatottságom után valóban jól esett a béke, mely lelkemre hult, azon tudatban, hogy bűnömnek titka végre nem kizárólagos tulajdonom. Mintha megkönnyebbültem volna annak bevallása által, s úgy is volt, mert a tehernek — mely lelkiismeretemet nyomta, — már csak felét viselém.

Mit eredményezhet vajjon a való őszinte bevallása? — E kérdés — mit magamhoz intéztem, foglalta el egész lényemet.

A kimerültség, mely még mindig uralta idegeimet a betegség után, — félig szendergő állapotba sülyesztett; mialatt — félig ébren — félig alva, — szemeim előtt a legkülönbébb képek vonultak el.

Ábrándoztam . . .

Anyám ott ült kis varróasztalkája mellett, s kezei szorgalmasan folytatták a munkát. Eveline kissé tovább, kezében hirlapot tart és olvas. Olvasta a különösen érdekes fővárosi élet hullámzásait, vagy egy-egy mulattató tárczát. Atyám künn parancsokat oszt, szinte hallom hangját. Még Nanon is eszembe jutott . . . a baromfiakat hívja, gondolám . . .

Csak én vagyok számüzve e kedves, békés családi körből!

Azután ismét egy más kép.

Kicsiny falunk utolsó háza sövényéhez a temetői emlékek kövei dülnek. Fialat alig levelező szomorú fűz alatt, alig behantolt sirban pihen szegény Eveline . . . a jó Eveline . . .

Lelkem elborult, s mintha uj, — még erősebb láz kergetné véretem.

Ha már angyal vagy — gondolám — fönt az égben, bocsáss meg . . . bocsáss meg! . . .

IV.

A „csendes tenger“ hullámai méltóságteljes némasággal ölelget ték a hajó bordáit.

Már négy éve, hogy elszakadtam az édes anyaföldtől, mely fölé Franciaország ege hajolt.

A hajó orvosa — egyetlen barátom e vízi világ társadalmában, az egy jóakaróm, hivatása buzgalmának lett áldozata, mikor az Indus partok mellett horgonyozó hajónk matrózszemélyzetében egy tizedelő járvány ütött ki.

Megrázó, lesújtó a hajón egy temetés. Soha, semmisem törüli ki e sötét képet emlékezetemből.

A komor könytelen szemek, a néma ajkak, a vihar bömbölése közben a hajó lelkészének, a harang egyhangu kísérteties kongása, azután a koporsó elsülyesztése; végre dolga után lát mindenki, de sem vigasztaló, sem vidító, sem bátorító szava nincs senkinek egymáshoz; ez egy temetés a tengeren . . .

Napról napra tüntek reményeim, hogy szabadulásom órája ütni fog; s lassanként én is keményebb, hidegebb lettem, s megbarátkoztam a tengerészélet nyersesége és veszélyeivel.

Azzá lettem, a mivel még álmomban sem foglalkoztam. A körülmények, a helyzet tettek azzá, uralkodtak felettem: matróz, s tengerész-katona lettem.

Belenyugodtam a sorsba, mely sodort célom irányától messze, a a mit bűnömért a véletlen, a természetes igazságszolgáltatás szabott rám.

Sok volna ezen idő minden viszontagságát elbeszelnem. A szenvedések láncolata volt az, melyben egyszer néztem a halál szemébe.

A legkétségbeejtőbb helyzetre hadd emlékezzem vissza.

A keleti félgömb szárazának keleti partján néhány száz mérföldnyire sziget, — part, — vagy kikötőtől távol a nyílt tengeren ért el a vihar.

Alkony felé hajolt a nap, a felhő, mely villámos méhébe nyelte az izzó napot, óriási kárpitként terjeszkedett — félelmesen közeledve, — az égboltozaton. Kapitányunk előkészületeket tett a hatalmas ellenség fogadására, mely dörögve küldte hirül csatakiáltásait. A matrózok a hajó leszereléséhez láttak, hogy az orkán rohama mi akadályt se találjon száguldása ellenében; de minden erőfeszítés hasztalan volt, a főárbocz két legnagyobb vitorláját nem tudtuk eloldani s az orkán teljes erejével kapaszkodott az óriás öblü vászonba, mely így irányunktól eltérítve jobbra hajtotta törekeny biztosságunk eszközét. Senkise mert e pillanatban az árbocz közelébe hatolni, mert az alul eltépett kötélhágesók és vitorla erősítő kötelek mint fékvesztett kigyók csapkodtak körben az árbocz talpa körül, melynek csucsához voltak erősítve.

Egy óriás korbács volt ez a vihar erős markában, melynek nyele az árbocz, szijai a hágesók és kötelek voltak. Két legbátrabb, legedzettebb matrózunk lett a vakmerőség áldozata, kik megkísérlették a vitorlához jutni. Halálra korbácsolta a vihar. Az egyik oldalára taszított hajónak már csak felső párkánya volt a hullámok felett. Én lánczokkal csavartam körül magamat egy oszlophoz a hajó földszintjén, melyet át-átsapott az óriás hullám, minden erőtlen rajta levőt örök sirba sodorva magával. — Harangunk rémületesen sikoltott a vihar böszült morajába, melybe elvegyültek a tompa vészlővések.

Mindenki leszámolt magával, s várta az utolsó pillanatot . . .

Isten azonban jelen volt!

A vihar saját maga dobta el az ellenünk használt legirtózatossabb fegyvert: elszakította a vitorlák köteleit, melyek mint lelőtt madár erőtlen szárnyai hullottak a hajóra; mely visszanyerte egyenes helyzetét s mi mentve voltunk.

Két napig dühöngött a szörnyü vihar, ez egyszer hült meg a vér ereimben.

A tengeren töltött idő bár nem mondható életveim egy tizedének sem, mégis oly dús az a tapasztalatokban, hogy egy egész életre kiható cselekvésiránynak képezte alapját; s elég volt arra, hogy kemény és kitartó munkát jelöljön eszközéül annak, mi az életet boldoggá teheti, s a jövődő napok nyugodtságát biztosítja.

Sokat tanultam „egy szem árán“ az élet iskolájában, keservesen bűnhődtem lobbanó természetem, önfejűségem, s oktalan elbizakodottságomért.

De bármit állottam is ki, s bár mily szomorú napokat éltem át: életemnek legsötétebb napja még csak ezután volt bekövetkezendő.

* * *

Husz éves alig voltam, husz éves és árva! . . .

Hányt-vetett napjaim véget értek, mikor a tengerről s a mérhetlen messzeségből testileg megerősödve, de lelkileg némileg megtörve a szülői ház küszöbét átléphetni sorsom megengedte.

Ne kívánd, hogy a viszontlátás perceit híven adjam elő, erre nyelvem szegény.

A földközi tenger szélső, nyugati szorosán az Atlanti Oceánra jutottam egy francia kereskedő hajón, mely Portugália partjai mellett hazám nyugati oldalán tett partra.

Könyezve hulltam földre s csókjaimmal illetem hazám porát.

Miközben közeledtem Montpellier felé, agyam a legkülönbözőbb gondolatokkal volt telve, s minden pihenőt fájdalmasabb gondolatokkal hagytam el, minden lépten — melyet házunk felé tettem, — jobban gyötört egy szomorú előérzet, mely elfoglalta lelkemet, s szívemet búval töltötte el.

Lesz-e ölelő kar? engesztelő mosoly? nyájas tekintet, mely a megbocsátás szelid békéjét hinti majd lelkemre? Kit lep meg viszontlátásom, kinek ajkáról lebben el — talán — az öröm kiáltása! keblére zár-e szülői kar? kit keresnek hasztalan szemeim? vajjon csakugyan van-e alig leveles szomorufűz, alig behantolt sir szülőhelyem kis temetőjében, a mely engem illet? . . .

Szomorú kérdések, melyekre még szomorubban felelt meg a való.

Montpellier lakói csak oly szorgalmasan láttak dolgaik után mint régen. A pályaudvar csak oly élénk volt, a vonat csak úgy zakatolt mint régen. Minden részvétlen és egykedvű. Ki is törődne a más bajával? Mindenkinek elég a magáé.

Az uton, mely falum felé vezetett, ismerős öltözetben emberek jöttek. Szerettem volna kérdéseket intézni hozzájuk, — nem volt erőm. Csodálatos egy körülmény, mikor valamit óhajtunk és félünk egy ugyanazon pillanatban.

A kanyarulatnál — mely egy dombtetőn van, honnét a falu látható, — kereszt áll. Ide térdeltem és imádkoztam.

Óh mennyire boldogit, mennyire megnyugtat a hit! . . .

Egy alak sietett végig tornácunkon, mikor ismerős falainkon belül voltam, friss és üde, gyors mint a ki szerény, magas volt és sugár termetű, de bal szemét egy fekete kötés takarta el.

Nem tudtam a szenvedély kitörését fékezni s reá kiáltottam: „Eveline!“

(Vége következik.)

H a s o n l a t.

Szól a költő zenész barátjához:
 Miért lettél hűtlen szép hárfádhoz?
 Felel búsan: elrepedt a fája,
 S azzal megszűnt hurjainak bája!

Szól a zenész: esodálkozom rajtad,
 Hogy mint költő, nem zeng mindig ajkad?
 Felel búsan: egykor megtört szívem,
 És a múzsa megszűnt lenni hivem.

Fendrich Jenő.

Meghalt a hazáért.

— Elbeszélés. —

Irta: Hevesi József.

(Vége.)

Szegény Laczinak úgy fájt a szive, mikor a menekülőket látta:
 Tehát veszélyben a haza!
 Seregeink futnak!
 Szemeibe könyek lopóztak s úgy nézett a katonák után, a kik
 vágatva kavarták fel az ut porát.
 Volt okuk mért sietni.
 Az ellenség nyomban követte őket.
 Alig mult fél óra, Laczi már hallotta a közeledő lovasok do-
 bogását. Egyenesen a falunak tartottak. Látszik, hogy nyomon vannak.
 Szegény Laczinak elszorult a szive arra a gondolatra, hogy ezek
 utol találják érne a menekülőket. Mi lesz akkor azokból az aranygallé-
 ros tisztekből? Mi lesz az ágyukkal, a társzekerekkel?
 Egysze e csak szemében valami titkos tűz lángja lobbant föl.
 Mintha valam fen séges eszméje támadt volna.
 Nem szólott senkinek, hanem egyenesen a falu azon vége felé
 tartott, melyről az üldöző ellenség közeledett.
 Itt leheveredett a fübe s mintha semmi más dolga nem volna, egy
 kis furulyát vett elő és azon bús, bánatos nótát fujdogált.
 Az ellenséges csapat ezalatt mind közelebb ért a faluhoz úgy,
 hogy Laczi már számukra nézve is tájékozhatta magát.
 Lehettek vagy százötvenen.
 Mikor már egészen közel értek a faluhoz, megpillantották az egy-
 kedvüen furulyázó Laczit s oda intették magukhoz.
 Csupa muszkák voltak, de akadt közöttük egy, a ki magyarul is
 beszélt.
 Ez megkérdezte a kis legényt, hogy vajjon merre futottak az
 előbb a katonák, mert nekik valami beszélni valójuk volna azokkal.

Laczi tetette magát, mintha nem tudná, miről van szó: és álmélkodva kérdezé: miféle katonák?

— Hát azok, a kik az imént erre futottak! szólt a magyarul beszélő muszka, a ki valószínűleg valami gaz áruló lehetett.

— Én nem láttam senkit sem erre futni, vallá állhatatosan a kis púpos.

Mikor a kis csapat vezetője, egy izmos muszka tiszt megértette Laczi válaszát, orosz nyelven adott utasítást magyarul beszélő társuknak, a ki aztán így szólt a kis púposhoz:

— A képedről látom, hogy tudod, merre futottak azok az imént, ha megmondod kapsz a kapitány urtól 10 frtot, ha pedig nem vallasz, tudd meg, hogy erre a kardra nyársallak fel, mint egy hitvány csirkét.

Laczi arca rémületet árult el e szavakra és térdre borulva remegő hangon válaszolt:

— Mindent, mindent megmondok tiszt ur, csak ne bántsanak.

— Jól van fiam, nem bántunk, csak beszélj igazat, mert ha hazudni találsz, tudd meg, hogy halál fia vagy. Nos hát, merre vették utjokat a menekülők?

— Hát kérem alássan, amoda tulnan, a falu másik vége felől van egy barlang, mely alatt hosszu ut vezet, azok a futó katonák mind azon át menekültek.

A kérdező katona most fontos arczczal magyarázta meg Laczi vallomását a vezető kapitánynak.

— Igazat beszélsz? vallatá aztán tovább.

— Persze hogy igazat.

— És emlékszel-e reá, hogy közöttük, egy aranygalléros tisztet láttál volna, a kinek zöldtollas kalapja volt.

— Hogy ne emlékezném, ott volt közöttük pej lovon nyargalt.

A kérdező ismét visszafordult a kapitányhoz és örömtől sugárzó arczczal beszélt el neki a felfedezést.

Nyomon voltak a vezért elfogni.

— És elvezetnél-e bennünket ahhoz a barlanghoz? kérdezé ismét az iménti katona Laczitól.

A legényke arczza habozást árult el.

— Itt van 10 frt, a többit majd később kapod meg, ha már nyomon leszünk.

Laczi mohón nyult a neki kínált pénz után és a csapatot vezetni kezdte.

A faluban persze nem kicsit bámultak, mikor a kis púpos Laczit egy csapat muszka katonaság élén látták ballagni. Ő azonban nem nézett sem jobbra, sem balra, hanem lesütött szemekkel haladt előre, mint a bűnös, kinek lelkét a gonosztett átka nyomja.

Egy negyed óra mulva ott voltak a barlang nyilásánál.

— Ezen át menekültek! szólt Laczi, megállva a barlang előtt.

A katonák egy csoportba gyűltek össze és a tisztek tanácskozni kezdtek.

Pár percz mulva, a magyarul beszélő tiszt így szólt Laczihoz:

— Te velünk fogsz jönni, hogy nekünk ott benn az utat megmutasd, de még egyszer mondom neked, ha hazudni találsz, ugy vége az életednek.

Laczi újból megerősíté iménti állítását és késznek nyilatkozott őket az alaguton keresztül vezetni.

Aztán áhitatos tekintetet vetett a mosolygó kék égboltra és belépett a barlangba.

A katonák követték.

Benn sötét volt, de a bejáratnál két darab fáklyára akadtak, melyet meggyújtva haladtak előre.

Laczi mindenütt elől járt, mutatta az utat.

Alig haladtak azonban pár perczet, midőn Laczi egy nagy vasajtóra mutatott:

— Ezen az ajtón át menekültek, de ugy látszik, magukkal vitték a kulcsot.

— Hát miféle ajtó ez? kérdé ismét a magyar muszka.

— Ez az alagut ajtaja! válaszolt Laczi elfogulatlanul, ha ezt föl tudnók nyitni, rögtön nyomukban volnánk, hiszen még hallani is lehet a társzekerek robogását!

És csakugyan lehetett is hallani valami távoli zúgást-búgást.

Csakhogy ez nem olyan könnyű feladat volt ám. A vasajtó erős volt és nem engedett. Huszan-harminczan neki feküdtek, dőngették, veregették, de az ajtó ellentállt.

Jó negyedóra telt bele, míg végre sikerült a kövek közé ékelt ajtót megmozdítani. Vagy ötvenen neki dültek s az ajtó hirtelenül fölpattant . . .

Rémes, iszonyatos kiáltás tölté most be a barlang sötétségét . . .

A fölfeszített ajtón át egy nagy hegyi patak tódult át, melyet e vas ajtó szorított ki a barlangból.

Amaz ötven embert, ki az ajtó feszítésével volt elfoglalva, egyszerre elragadta az áradat, melyben ők fuldokolva hemperegtek. A többiek, kik hátul voltak, menekülni akartak, de minthogy a két fáklya kialudt, nem tudtak a barlang nyílására akadni.

A patak pedig ez alatt egyre öntötte kiapadhatlan hullámaint, melyekben sirjukat lelték a hazának ellenségei.

Nem menekült ki onnan egyetlen egy lélek sem . . .

Szegény Laczi is ott veszett . . .

Hanem hát ő tudta, mi van a vasajtó mögött és örömmel halt meg, hiszen mindig az volt óhajtása, hogy a hazáért áldozhassa föl életét.

Pár héttel később a falu lakosai ráakadtak holttestére, melyet a hullámok a barlangból kisodortak.

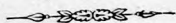
Eltemették szépen, ünnepélyesen s sirkövére rávésték:

Itt nyugszik

WENDEL LÁSZLÓ.

Élt 16 évet.

Meghalt a hazáért!

Szikrák Shakespeare színműveiből.

(„János király“.)

<p>Simitsd meg a bős harc vad szellemét, Hogy mint oroszán, mely kézhez tanult, Szépen a béke lábához feküdjék. *</p> <p>Nem azt kiálták e sziget lakói, Hogy partjaikra szálltam: Vive le roi? Nincs-e kezemben a kártyák java Elnyerni könnyen az egy koronát? *</p> <p>Pörögjön a dob! s hadd pörölgjön A harc nyelve: mi jogon s miért vagyunk itt? *</p> <p>Fejtsétek föl goromba szálaít A pártütésnek s menjetek haza Az eldobott húséget üdvözölni. *</p> <p>Már ez éjjel, Melynek ragályos, barna görei</p>	<p>Ott füstölögnek a vén s fáradott nap Égő taréján, már ez éjszaka Végsőt leheltek ti mindannyian, Igy a szegődött árulás díját (Áruló nyakszegéssel adva meg) *</p> <p>Az oly tiszta agy (Hol, mint gyanítják, a lélek tanyáz) Üres ábrándok által hirdeti Halandó léte alkonyát. *</p> <p>Tulzott fájdalom Végső fokán, nem érzi önmagát. *</p> <p>Bennem pokol van, melynek ördöge A méreg, itt bezárva zsarnokol Menthetlen elkárhozott véremen. *</p> <p>Mi biztos e világon, mi örök: Ha ez imént király, most földi rög? Közli: Gálffy István.</p>
--	--

Ha nem megyünk bálba.

— Igaz történet. —

Irta: Türr A. Viktor.

Kedves barátnőm!

Megengedj, hogy oly sokáig adósod maradtam a válaszszal, de mindenesetre nem fogsz neheztelni, ha az okokat tudatom veled, melyek hátráltatták, hogy bár csak levélben is, de egy pár száz pusztit nem küldtem neked.

Előre is tudom, mily kíváncsi vagy már hallani, hogy miként sikerült az a szomszéd városi bál, melyet én neked egy hónappal előbb megírtam és melyhez annyi sok szép remény volt füzve és melyen oly kitünően mulatni képzeltük magunkat.

Ha nem tudnám aranyos Violám, miként te is nagyon jól tudod, hogy mint érezzük — mi fiatal leányok — magunkat minden nevezetes és várva várt bál előtt — úgy megpróbálnám esetelni azt a nagy izgatottságot, mely egész valónkat átjárja — kivált a bál előtti napokon.

Jól fog-e állni s a ruha nem-e lesz igen hosszú — vagy a szabó nem találja-e szűk vagy bőre szabni — nem is említve a sok apró gondot a mit egy bálba készülő leánynak kell kiállani.

No de hagyjuk ezt . . . !

Még csak egy nap választott el bennünket a „a nagy naptól“ illetőleg a fényes estétől, melyen a szomszéd város fiatalsága bált rendezett.

Tudod, B. Dezső, K. Elemér, F. Janny is a rendezők közt voltak — képzelheted tehát, hogy mi el nem maradhattunk.

Gizi nővérem már kétszer is járt a szabónál — nem elégedvén meg Maris szobaleány jelentésével, saját szemével akart meggyőződést szerezni a báli toilletéről.

— Haj, kedves Katiczám, milyen pompásak azok; ruhák, hogy vannak azok kiállítva, — mégis csak okos ember az a szabó, — alig várom, hogy már rajtam legyen

— Hanem a tied is nagyszerű ám! No de nem beszélek — majd meglátod estére, a mikor haza fogja hozni — — beszélt össze-vissza az én szeretett nővérem, a ki különben, mint tudod, először fog felépni.

Őszintén megvallom, magam is örültem — de természetesen nem adtam ennek oly hangos nyilvánítást, mint nővérem.

Ne mosolyogj, hiszen minden leány örül — úgy hiszem — ha bálba megy.

Végre megérkezett az est.

Együtt ültünk, ki-ki saját dolgával volt elfoglalva, mi azonban — én és nővérem — folytonosan lestük, mikor jön már a szabó a báli ruhával?

Nyilik az ajtó és belép a — papa.

— No leányok nagy baj van a háznál. Most volt itt a szabó, s majdnem kétségbeesve sirdogálta, hogy Katicza ruháját bizony nem hozhatta el, mert az — elégett.

— — — Elégett? hangzék a csodálkozás ajkainkon.

— Ugy bizony. Egyik szeles inas véletlenül a petróleumos lámpát felborította, a mely a báli ruhára esett — s így szerencse, hogy még szegény Barázday szabóban nem esett kár.

— Jaj Istenem, mit csinálsz most Katicza?

— Semmit. Nem megyek bálba — mondám nem minden bosszúságtól menten.

— Akkor én sem, fordult a mamához Gizike szomorú hangon.

— Bizony abból nem lesz semmi, Katiczának ott vannak a tavali báli ruhái, válaszszon ki egyet és punktum, azért megyünk, mondá a papuska és azzal ott hagyott bennünket.

Még a mama is osztotta a véleményét — és már eldőlt az én akaratosságom is, mikor eszembe jutott, hogy hát még sem jelenhetek meg egy oly ruhában, melyet a tavali farsangbáli lakktopánkák ugyancsak megviseltek — az idő rövideje pedig nem engedi az újabb fel-diszítések — szépen megkértem tehát a mamuskát, hogy menjenek nálam nélkül, mondják, ha kérdezik elmaradásomat, hogy hirtelen rosszul lettem — vagy akármit — de én itthon maradok.

S úgy lett.

Megvallom, hogy mikor Gizikét a mamával távozni láttam, olyan fájdalmas érzés honolt keblemben, szinte sirni lett volna kedvem.

De hogy is ne! Ki számított ily véletlen epizódra, mely véget vetett a szép mulatságnak részemről, s a mely mit hozott számomra . . . !?

Édes atyám kiment vadászni, tehát egyedül maradtam gondolatimmal kis szobámban.

Csendes minden körülöttem, csak az óra egy hanguketyegése és a kalitkába zárt kis madár csicsergése hallatszik, bizonyosan bucsuzik a nyugvó naptól, melynek sugarai bágyadtan ragyognak az ablaktáblákra, megaranyozva a változatos jégvirágokat, melyeket a hideg varázsecsetje rajzolt az üvegre.

Itt pompás rózsátót, amott komor erdőt, rideg sivatagot alkot a képzelet a jégvirágok között — de melyek csak addig tartanak, míg éljő az éltető meleg és feloldja a fagyot . . .

A kandallóban vígan pattognak a hasábok és a tűz, a mint a láng játszik — oly különös alakokat rajzol a szoba falára.

„Szinte látni vélem a sok báli alakot, hallom a tüzes csárdás ütemeit és ott képzelem magamat a tánczó párok között.

Hogy irigyeltem a Gizike sorsát — és hogy boszankodtam a — szabóra.

Kocsizörgést hallok . . . Ugyan *ki lehet?* rálehelek a jégvirágokkal diszitett ablakra, hogy kitekinthessek, — s ime megnyílik az ajtó.

„Kisasszonykám! — jelenti a szakácsnő — egy fiatal ur érkezett, itt várakozik az ebédlőben.“

„Mit csináljunk?“

— Elképzelheted kedves Violám helyzetemet. Egyedül egy 17 éves leánykának egy idegen férfivel szemközt. No de én nem jöttem zavarba, még akkor sem, mikor magam előtt egy igen csinos fiatal embert láttam.

Talán mégis egy kicsit — elpirultam, mikor csengő hangon köszöntvén, vidáman mondá :

— Ne legyen kegyed meglepetve s ne gondoljon másnak, mint eltévedt utasnak. Névem Tibor Gyula s mérnökgyakornok vagyok.

Én nem is tudom mit válaszoltam, elég az hozzá, hogy majdnem félóráig voltunk egyedül, mely idő alatt folytonosan mulattatott szellem-dus csevegéseivel és elmondta, hogy K-ra van kiküldve, de kocsisa eltéveszté az utat, s ime most kénytelen nekünk alkalmatlanságot szerezni, — noha ő igen örül ennek a véletlennek, mert nem is álmodta azt, hogy ily szerenesés lesz a tévedés.

— Oh kérem, hiszen emberbaráti kötelesség az utasoknak szállást adni; sőt ha elfogadják, még vacsorával is szolgálni — mondám én.

„Ugy-e te is így tettél volna, kedves Violám?“

„Nemsokára édesatyám is megérkezett.“

„Ő is igen szívesen fogadta az „eltévedt“ utast s rövid idő alatt bizalmas beszélgetésbe merültek.

„Én pedig azalatt hamarosan készítettem jó magyar vacsorát. Volt csirke-paprikás, kacsapecsenye, sőt még túrósrétest is csináltam.

„Ha láttad volna, kedves Violám, mint dicsérte ezen egyszerű ételleket, főleg mikor édesatyám megsugta, hogy én voltam a szakács.

„Elmondta, hogy a mostani leányok között vajmi ritka ez a dol-
log; mert a nőnevelés hazánkban nagyon hiányos. A fiatal leányok
mellé rendesen francia mademoiselle-t vagy angol miss-t fogadnak, a
ki csak a holdfénynél érzelegni és verset képes tanítani; meg aztár
hogy kell mosolyogni tudni, a fejét tartani és — selypíteni.

Hamisan zongorázni, egy pár francia, angol keverék mondatot
betanítani, hanem a mindennapi házi teendőket, ami egy nőnek és le-
endő családjának a legdrágább kincse, figyelmen kívül hagyják.
Innen van azután, hogy még a jó marhahus levesről sincs fogalmok
és azt sem tudják, hogy a tarhonya terem-e vagy ugy nőtt, mint a buza.

Mialatt így beszélt, egész lényén előmlött valami szeretetre méltó
könnyedség, naivság s komolysággal párosulva. Magas, nagy homlokát szaba-
don hordozá, s szemünk sokszor találkoztak. Olyan hamar mulott az idő.

Mégérkezett Gizike is a mamával s mondanom sem kell, hogy
őket is egészben megnyerte a mi utasunk lekötözölő nyájas modora.

Az elválás szinte oly nehezünkre esett, szinte örültem, mikor a
mama és a papa kifejezték, hogy örülnek, ha magányunkat többször is
felkeresi.

„Ő“ ezen időtől fogva nem volt hét, melyen két háromszor ne
keresett volna fel bennünket.

Mig tegnapelőtt, tán már sejtetted előre is — — — — meg-
kérte kezemet.

Többet nem irok, — hiszen szóval majd elmondom; mert ezen-
nel meghivlak eljegyzési ünepelemre.

Addig is csókol ezerszer a te boldog Katiczád.

* * *

Ime egy egyszerű történet, melynek szerzője egyedül az el nem
készült báli ruha volt; mert különben tán nem tánczolnánk még az idén
Katicza nagysám lakodalmán.

Aranymondások.

A politikában, mint az életben
nem szabad egyebet kívánni, mint a mi
lehetőséges és czélszerű.

H. Heine.

Azt hisszük, hogy a bölesek követ,
melyet keresünk, már megtalálta valaki
és melegen érzünk iránta; de mihelyt
megtudjuk, hogy ez nem áll, csakha-
mar alább száll jóakaratumk. Az érdek-
nek minden egyes mozzanata, mind
megannyi „böleseköve“, melyet mind-
nyájan keresünk. Diderot (kiadatlan.)

A tulzott merevség igen gyakran
nem egyéb, mint álszenteskedés, meg-
változtatott alakban.

Wolf Albert.

Zeném nagyon könnyed! Annál
jobb, legalább nem esik el oly könnyen.

Offenbach.

A bölcsészek az emberiség tanító-
nak nevezik magukat: igen helyesen
cselekednének, ha nyugalomban élne-
nek mindaddig, míg bizton meg van-
nak győződve a felől, hogy növendé-
kükből soha sem válik egyéb egy balga
gyermeknél.

Diderot (kiadatlan.)

„A magyar bor olyan, mint a ma-
gyar barátság, — mentül öbb, annál
erősebb.“

(Bánk bán.)

„Aki letérdel, az vagy imádkozik,
vagy ámit.“

(u. a.)

„Az a gazdag, ki semmit nem
kiván.“

(Seneca.)

„A szeretet az érzemények legha-
talmásbika.“

(Eckartshausen.)

*

Az ifjuság számára.

E g y v e l e g.

— A Tréfort-szobor lelepezéséről. Buziás mezővárosa, Délmagyarországnak e ritka kedvességü oázisa június hó 17 én fényes ünnepélynek lőn színhelyévé.

Régen készültek már derék lakosai meghálálni Tréfort Agoston vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak azon sok jótéteményt, melyet a mezőváros iskolái, fürdője érdekében tanusított. Méltóbban nem fejezhették volna ki iránta való hálájokat mint úgy, hogy szobrot emelnek neki, azt felállítják a gyógyhelyiség sétányának egyik legalkalmasabb helyén.

A várva várt nap felviradt, a szobor készen állott s várt a lelepezésre. Ez is bekövetkezett. Június 17-ik napja épen vasárnapi nap volt, az időjárás ily ünnepélyességhez épen nem a legkedvezőbb, de mindannak daczára volt szerencsénk üdvözölhetni a magasztos ünnepélynél Temes és Krassó-Szörénymegyék kitünőségeit.

Az ünnepélyesség diszes szt. misével vette kezdetét, melyet N é m e t József felszentelt püspök ur a környékbeli plébánosok segédletével tartott meg.

A szt.-mise után a jelenvoltak a szobor köré gyülekeztek, hol a rendet a helybeli tűzoltók tartották fen. A szobor körül voltak felállítva a bakovári, niczkifalvi és buziai lövészegyletek. Három szónok mondotta el a közönségnek ő nagymélt. érdemeit, és pedig: Kubitsek János buziai plébános magyarul, Liska Ferencz németül és Alexy Athanász románul. A szónoklatok kitünően sikerültek. A hatalmas éljenek s a lövészegyletek diszlövészei az ünnepély méltóságát nagyban emelték.

Ezzel a lelepezés véget ért, $\frac{1}{2}$ órakor követte azt a diszebed. Ez is igen kedélyesen folyt le. Felköszöntőket mondtak: Mélt. O r m ó s Zsigmond főispán ur a királyra és fölséges családjára, K u b i t s e k János ur T r é f o r t miniszterre, O r m ó s Zsigmond gróf K a r á t s o n y i Guidóra, gróf K a r á c s o n y i fia a főispánra, R i g ó N. a szobor létesítőire s a művészre, V a r g i t s Imre országgyűl. képv. N é m e t h püspökre, N é m e t h püspök a közoktatásügyi miniszter és tanférfiakra, S z a b ó János ref. esperes a hazai művelődés előmozdítóira és G á l Emil plébános a buziaiakra.

Este fényes tánczvizalom tartatott, melyen számos helybeli és vidéki vett részt.

A lepel lehullott a nemes férfiú ércszobráról. Örök emlékként áll előttünk mint jótevő atyánk és a szenvedő emberiség igazi pártolója.

Adja az Ég, hogy, emléke örök időkgig fenmaradjon s ne ártson annak semmiféle vész. Mi pedig szívünköl kívánjuk, hogy éljen sokáig Tréfort Agoston vallás- és közoktatásügyi miniszter urunk!

K. A.

Apró történetkék.

Beszélni nyelv nélkül is lehet.

Szent Ágoston mondta volt azt valami hitcikkelyről, hogy hiszi, mivel „lehetetlen“ vagyis „képtelenség.“ Kérem az olvasót, hogy azt, amit elmondandó vagyok, legalább ilyen feltétel alatt fogadja el, habár egy tudós angol író segítségével, kétségtelen adatokat fogok felsorolni amaz állítás bebizonyítására, hogy a beszédhez nem elkerülhetlen kellék a nyelv. Ez is ama csodák közé tartozik, melyeket eddig a tulbuzgók hittek, az okos emberek pedig kinevettek. Tudjuk, hogy a kereszténység — mindjárt első korszakában — Afrikában is el volt terjedve, de a vandal fejedelem: Hunneric Ariánus vagyis unitárius volt és ezért a szentháromságot hívő keresztényeket kegyetlenül üldözte, sőt arra a borzasztó cselekedetre vetemült, hogy nyelveiket tépette ki. És ime, a nyelv nélküli keresztények közül többen megszólalnak és hirdetik az isten igéit. Egy régibb angol tudós, Middleton, már 1784-ben foglalkozott az afrikai keresztényekről felhozott csodával „Szabad vizsgálódás“ czimű művében és annak lehetőségére felhoz két esetet, melyeket a híres párisi orvos, Jussieu, említi a „királyi akadémia“ előtt 1718-ban felolvasott iratában. Ezek egyike egy portugál leányé, ki nyelv nélkül született és mégis oly tisztán, oly világosan beszélt, mintha nyelve lett volna. A másik eset egy saumuri származású francziával, Durand Péterrel történt, kinek nyelvét nyolcz kilencz éves korában a rákfekély pusztította el. A saumuri gyermek történetéhez legközelebb áll egy hollandi eset. Ez Dumb János, weespi származású, Amsterdam mellől, kinek a törökök kivágták nyelvét, mivel a kereszténységet nem akarta megtagadni. Ennek beszélő tehetsége egy villámcsapás láttára jött meg. Angliában a legrégebb hasonló eset, melyet feljegyeztek, a Cutting Margité, Market Wickman fiatal nejeé. Nyelvét négy éves korában vették ki, mert rák esett belé és a gyermek, mindenki bámulatára, ezt kiáltá a műtét után: „Mama, ne ijedj meg, ismét megnő az.“ Általában nyelv nélkül is kimondta tisztán mind a mással-, mind a magánhangzókat, sőt még azokat is, melyeknek kiejtésére nélkülözhetetlenek tünik fel a nyelv, a d, l, t, n és r betűk. Hasonló eset a Zalkhané és a Fars emiré. Az utóbbin eszközölt műtétnél Churchill ezredes is jelen volt 1824-ben. A nyelv kivágása divatos barbár büntetés keleten s a török, persa és arabs történet száz meg száz ilyen esetet sorol elő. S a tapasztalás egyszersmind azt is bizonyítja, hogy ha a nyelv teljesen ki is van vágva, (nemcsak a hegye, de gyökere is), de oly egyenletesen, hogy ketté vágott vagy összezuzott nyelvdarab a szájb an nem marad: akkor a beszélő tehetség a nyelvvel nem vész el, sőt sokszor még csak megrongálva sincs valami nagyon. Mehdee Kuly béget, Fath Ali sah Teheránban nyelvének elvesztésére ítélte, mivel 250 forintot fizetni nem akart. A bég aztán nem tudott beszélni mindaddig, míg ő teljesen végre nem hajtá rajta a műtétet egy borotva segítségével. Az ilyforma esetek oly gyakoriak keleten, hogy Bokharában harmincz embert talált, kik szóttagolva, tisztán beszéltek, bár nyelvök nem volt. De legmeggyőzőbb eset a Rawlings Roberté, ki még tíz év előtt élt és több s több ízben

előadta ama műtétet, melyben rákfene miatt egész nyelvét kivették, még pedig nem a szájon át, mint az előbbi esetekben, hanem az alsó állkapocs alatt, a gégecső mellett.

Adomák.

Mester: Jancsi! vedd a kancsót és hozzál nekem bort.

Inas: Tessék pénzt adni.

Mester: Hm! pénzért könnyű bort hozni; hozzál pénz nélkül. (Az inas elmegy és ismét visszajön, aztán gazdája elé teszi a kancsót.)

Inas: Na mest'uram, itt van.

Mester: Hisz' nincs ebbe' bor.

Inas: Jaj! könnyű ám bort inni, ha tele van a kancsó. — Akkor igyék belőle mest'uram, mikor üres.

Történelmi naptár.

Összeállította: Leitner István.

Julius hó.

1798. július 1.	I. Napoleon Alexandriát rohammal beveszi.
936. " 2.	(I). Madarász Henrik, német király †.
1866. " 3.	A königgrätzi híres csata.
1807. " 4.	Garibaldi József, a nagyhirű olasz szabadsághős születik Genuában. (1882. június 2-án meghalt Caprera szigetén.)
362. Kr. e. július 5.	Thebaiak nagy diadala a spartaiakon a Mantinea melletti csatában, Epaminondas, a thebaiak hős vezére, elesik.
1809. július 6.	I. Napoleon győzelmes csatája Wágrámnál. Az osztrákok teljesen megveretnek.
1226. " 7.	A mongolok legyőzik az orosz fejedelmeket a Kalka patak melletti döntő ütközetben.
1709. " 8.	Nagy Péter, orosz csár elhatározólag megveri XII. Károly svéd királyt a pultavai végetteltjes csatában.
1807. " 9.	Tilsiti híres béke, I. Napoleon és a legyőzött Poroszország között.
100. Kr. e. július 10.	C. Julius Caesar — Rómának legnagyobb hadvezére — születik (?)
1859. jul. 11.	Békekötés III. Napoleon francia császár és I. Ferencz József, osztrák császár között, Villa-francában.
1806. " 12.	Rajnai szövetség megalakulása.
1446. " 13.	Hunyady János Magyarország kormányzója lesz.
1683. " 14.	Kara Mustapha török nagyvezér Bécset ostrom alá veszi.
622. " 15.	Mohammed próféta futása. (Hedsra). E naptól fogva, midőn Mohammed ellenfelei elől Mekkából Medinába menekült, kezdődik a mohamedán időszámítás.

Temesvár, 1883. július hó 1-én.

I. évfolyam.

13. füzet.

DÉLIBÁB.

SZÉPIRODALMI
ÉS
IFJUSÁGI FOLYÓIRAT.

Megjelenik havonként kétszer, minden 1-jén és 15-én.

Előfizetési árak :

Egész évre 4 frt., fél évre 2 frt., negyed évre 1 frt.

Felelős szerkesztő : Kiadó-tulajdonos :
LÖWY MIKLÓS, IFJ. MAGYAR DÁVID.

Kiadó-hivatal :
MAGYAR TESTVÉREK PAPIR-KERESKEDÉSE.

TEMESVÁR,
MAGYAR TESTVÉREK KÖNYVNYOMDÁJA.

1883.

7262 a

Tartalom.

<p>1. Tudod mi a dal? költemény Manaszy Ilonától. 241</p> <p>2. Talált levelek IX. X. 242</p> <p>3. A könnyelmű fiú. Elbeszélés ford. Magyar Dávid 244</p> <p>4. Magyar királyok. Csernus Gerótól 247</p> <p>5. Egy szem ára. Elbeszélés Halasi Bélától. 248</p> <p>6. Hasonlat költ. Fendrich J. 251</p> <p>7. Meghalt a hazáért. Irta He- vessy József 251</p>	<p>8. Szikrák Shakespeare szinmű- veiből. Közli Gálffy István 254</p> <p>9. Ha nem megyünk bálba írta: Türr A. Viktor. 254</p> <p>10. Arany mondások 257</p> <p>11. Az ifjuság számára Egyveleg 258</p> <p>12. Történelmi naptár 259</p> <p>13. Adomák. 260</p> <p style="padding-left: 20px;">A borítékon: Szerkesztői üzene- tek. Kérdések. Feleletek. Számrejt- vény. Szórejtvény. Megfejtések.</p>
--	--

Előfizetési fölhívás

„DÉLIBÁB”

első évfolyamának második felére.

Az új félév küszöbén bizalommal kérjük t. olvasóink pártolását.

Mint eddig, úgy ezután is legfőbb célunk lesz, minél hasznosabbat, minél érdekesebbet nyújtani az ifjuságnak.

És minthogy a jövő hónappal megkezdődnek a szünidők, melyek alatt az ifjuság többnyire falun, távol a városok zajától tartózkodik: hirrovatunkat már a jövő számmal gazdagítani fogjuk, közölvén benne nemcsak a nagyvilág eseményeit, hanem a középiskolák értesítőinek kivonatait, s azt is, hogymikor kezdődnek meg az egyes tanintézeteknél a beiratások.

Legközelebb „Irók arczkép-csarnoka” czim alatt adunk mellékletet, melyben — elkezdve közoktatásügyünk lángeszű vezérértől, Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi minisztertől, s annak európai hirnevű tanácsosától, Szász Károlytól — adni fogjuk valamennyi hirnevesb irónk arczképét és életrajzát.

Minden számhoz négy oldalra terjedő ily melléklap lesz csatolva; a melléklapok összegyűjtve, egy év alatt 100 oldalra terjedő kötetet adnak, mely a „Déliab”-tól külön beköttethető.

Ily módon t. olvasóink minden évben egy-egy kötet irodalom-történet birtokába jutnak — ingyen.

**A „Déliab” előfizetési ára egész évre 4 frt., fél-
évre 2 frt., évnegyedre 1 frt.**

Az előfizetési pénzek ifj. Magyar Dávid urhoz (Temesvár, Magyar-féle könyvnyomda) küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

— **Felkérjük** a középtanodák t. igazgatóságait, úgy szintén lapunk t. olvasóit és barátait, hogy az egyes tanintézetek „Értesítő“-jét nekünk megküldeni sziveskedjenek, hogy alkalmunk lehessen az intézetben elért eredményt kellemőképp méltatni, s egyszersmind a jövő beiratások idejét is közölhetni. — **L. V. M**—s. A számrejtvény jönni fog.

— **Referálónak** S.-A.-Ujhely. Ez már jó költemény. A beküldött jelentéseket nem közölhetjük az „Egyveleg“-ben, mivel későn jöttek; a vizsgálatok most már nemcsak Sárospatakon és S.-A.-Ujhelyen, de mindenütt megtartattak.

— **F. J.** S.-A.-Ujhely. A most beküldött vers jóságra nézve felülmúlja összes előzői' de mint amazok, úgy ez is nem közölhető, mivel szerelmi tárgyú. Válaszszon valami hazafias, nemzeti ügyet költeményei tárgyává, s akkor szívesen adunk helyt azoknak. **D. E. D**-n. A jövő számunkban tért szoritunk rá!

Kérdések.

— Nagyon lekötelezne azon t. előfizető-társam, ki velem e lap útján tudatná, hogy visszavitték-e I. Napoleon holttestét Franciaországba, mikor Szt.-Ilona szigetén meghalt, vagyis hol nyugszik I. Napoleon: hazájában-e, vagy Szt.-Ilona szigetén. **F. G.**

Szótag-rejtvény.

Löwy Etelkától.

A következő 27 szótagból: Fe, dor, na, o, to, á, dor, i, dos, ő, mes, ros, lasz, ro, da, ná, sán, tá, fo, dön so, só, lia, lunk, pi, en, vár, dre — az alábbi 12 szó akkép állítandó egybe, hogy a szók felülről lefelé olvasva egy híres magyar költő nevét adják ki:

1. Szin.
2. Magyar király.
3. Város Magyarországon.
4. Férfi név.
5. Ruhád képezi ezt.
6. Ország Európában.
7. Férfi név.
8. Gazdának leghasznosabb eszköze.
9. Módhatározó.
10. Folyó Magyarországon.
11. Nemzét.
12. Város Európában.

Szótag-rejtvény.

Perlits Vilmtól.

Ta, ter, ma, lány, ma, ő, bat, reg, franz, szent, a, czi, ir, S, mor, na, dá, la, nap, a, am, ga, vel, ri, pé, abl, szom, em, ni.

Ezen 28 szótag úgy szedendő össze, hogy a következő szavakat adva, a kezdőbetűk felülről lefelé, egy jeles magyar költő nevét és a végbetűk alulról felfelé, annak egy költeménye első sorát adják.

1. Sok férfinak,
2. Ez meg nőnek neve.
3. Csakis szünidőkben foglalkozol vele.
4. Régen túlélte ez már ifjuságát.
5. Hogy is ne ismernéd, a divatországot.
6. Éjszakon tenyésztik s veszik ennek hasznát.
7. Tiszteled benne egy nagy császárnak anyját.
8. Görög isten vala — az szerelem jelképe.
9. Magasan láthatod, felettünk az égen.
10. Éppen megmarad az oroszlán vermében.
11. Ilyen nevű van sok kedves s szép leánya.
12. Felső-Magyarhonnak egyik nagy városa.

Megfejtések.

A 12. számunkban közölt talányok megfejtését utólag beküldte hozzánk: Fendrich Jenő S.-A.-Ujhely.

A számrejtvényé: (A. K.-tól), Zrinyi Miklós, a szigetvári hős. Helyesen fejtették meg: Ifj. Krausz Adolf Temesvár, tokaji Fendrich Jenő S.-A.-Ujhely, Dsida Sándor Temesvár, Lówy Vilmos Módos, Schattlesz Mór Temesvár, Pálfi Antal Szeged, Lówy Etelka Módos, Weninger Ferencz Temesvár, Lendvai Sándor Arad, Weisz Vilma Temesvár.

A másik számrejtvényé: Ifjabb Krausz Adolf. Helyesen fejtették meg: Dsida Sándor Temesvár, Lówy Vilmos Módos, Pálfi Antal Szeged, Weninger Ferencz Temesvár, G. A. N.-Kanizsa, egy asztaltársaság Budapesten, a belényesi olvasó-egylet, Weiss Vilma Temesvár.

A kitűzött jutalmat Weisz Vilma nyere el.

Hirek.

— Drága sürgöny. A New-York Herald levelezője meg-interviewolta Cseng marquist. Az interview, melyet a levelező Pétervárról lapjának sürgönyözött, tizezer szóra terjedt. E tizezer szóból háromezer ment direkt New-Yorkba, hétezer szót pedig a levelező Párizson át táviratozott meg. Párizsban, hol a lapok a New-York Herald szivességéből megkapták a táviratot, lázas sietéssel ültek neki a fordításnak az angolul tudó francia hirlapírók. A sürgöny, egy szót 68 centimmal számítva 6500 frankba került Párisig. Páristól New-Yorkig pedig több mint 3000 frankba, összesen az egész táviratért a New-York Herald tizezer frankot fizetett.

— Sunderlandban, egy 110.000 lakosu észak-angolországi kikötővárosban, példátlan katasztrófa történt a Victoria-csarnok nevü mulatóhelyen, Bell delejező-művész előadása alatt. Az előadáson 4—14 éves iskolásgyermekek voltak, összesen vagy 1200-an. Az előadás után jutalomdíjak kiosztása következett volna. A karzaton levő gyer-

mekek, hogy a dijkiosztást el nemulasszák, rohanva siettek le az 5—6 láb szélességü lépcsőn. E roham következtében a lépcső elzárására szolgáló ajtó becsukódott és a gyermekek hirtelen sötétségben maradtak. Irtóztató tolongás támadt. A felülről jövő gyermekek jajveszéklés közben iparkodtak lefelé és az ajtó közelében levő gyermekeket összevissza taposták. A sikoltozásra kinyitották az ajtót; a lépcső ekkor már telve volt halálatapostott, megsebesült és félig megfojtott gyermekekkel. A nagy szerencsétlenség híre villámsebességgel terjedt el az egész városban. A szülők mindenfelől a helyszínére siettek és ekkor szivszakgató jeleneteket lehetett látni; atyákat, kik kétségbeesetten tépték a hajukat, anyákat, kik a fájdalomtól megkövülten meredtek maguk elé, öreg embereket, kik kétségbeesetten tipegtek unokáik holtteste mellett. Egy anya, kinek három gyermeke veszett oda, őrvöngni kezdett, úgy hogy kórházba kellett őt szállítani. A katasztrófa áldozatainak száma 186-rug.